

DR. EIKE SCHMIDT, DIREKTOR GALERIJE UFFIZI

Otrokom ni mar za botticellije, kar je krasno

Direktor slovite firenške Galerije Uffizi pravi, da pot v muzeje danes vodi tudi prek družbenih omrežij, navdušenje za umetnost pa je treba vzbuditi že v rosnih letih. Najbolj ga radosti, ko v galeriji opazuje ljudi, ki jih prevzame moč umetnosti, in trdno verjame, da je poslanstvo muzejev mnogo več kot občasno brisanje prahu z zakladov, ki jih hranijo.

Agata Rakovec Kurent

Za muzeje je danes nujno, da pripovedujejo zgodbe, veliko zgodb. Največja napaka, ki jo lahko naredijo, je, da obiskovalce prepustijo samim sebi, če razstavljenih del ne razumejo, pa so za to krivi sami, pravi. V starih muzejih pod slikami ni bilo niti napisov z avtorji, saj se je od razgledanih ljudi pričakovalo, da bodo umetnike poznali, toda ta svet ne obstaja več. Družba je drugačna, toda umetnine, ki so nastale takrat, ljudi tudi danes nagovarjajo, pravi. V njegovi galeriji občasno gostijo tudi sodobne umetnike. Sam jo primerja z gledališčem, kjer je dobrodošlo, da na oder postavijo sodobna dela, pri tem pa ne smejo pozabiti na klasike, kot je Shakespeare.

Slovenijo je dr. Eike Schmidt obiskal na povabilo Mednarodnega središča za primerjalne zgodovinske raziskave (ICCHS), ki deluje na Oddelku za zgodovino in Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Med nekajdnevnim obiskom si je vzela čas za srečanje z novinarji, po njem pa še posebej za naš časopis.

V vaši galeriji se v vseh letnih časih in ob vseh urah dneva kar tre obiskovalcev. Koliko k temu pripomorejo slavne slike v vaši zbirki, kot sta Botticellijevi *Pomlad* in *Rojstvo Venere*, Michelangelova *Doni Tondo* ali Caravaggiava *Meduza*?

Mislím, da je blagovna znamka Uffizi z vsemi umetninami zelo pomembna za odrasle. Ko rezervirajo dopust, hočejo videti tudi Uffizi, ker je slaven

in imamo botticellije, medtem ko otrokom za to slavo in botticellije ni mar, kar je krasno. Otroci imajo tako odprte glave, da jih zanima vse, in ko jih nekaj navduši, hočejo to ponovno videti ali početi. Starejši ko si, bolj pomembne postajajo blagovne znamke. Sploh najstniki so skupina, ki je zelo ozaveščena o njih.

Ko ste postali direktor Galerije Uffizi, ste si za enega od ciljev zastavili, da vanjo privabite prav mlade obiskovalce. Postali ste zelo aktivni na družbenih omrežjih, vrata ste odprli vplivnežem, kakšen je bil rezultat?

Odlično. V prvem letu po pandemiji smo imeli kar tretjino obiskovalcev, mlajših od 25 let. To lahko z gotovostjo trdimo, ker imajo vsi obiskovalci, mlajši od 18 let, prost vstop v galerijo, obiskovalci od 19. do 24. leta pa za vstopnico odštejejo simbolična dva evra.

Osemindvajsetega aprila 2020 smo sredi pandemije začeli uporabljati družbeno omrežje tiktok in smo muzej zdaleč največ sledilci v Italiji in drugi na svetu. Prado ima še več sledilcev, ampak oni imajo še več vsebin, ki nagovarjajo mlade.

Mlade privabljamo tudi na bolj tradicionalne načine. Imamo izobraževalne programe, za katere skrbi številni izobraževalni oddelki, zanje pa namenimo veliko finančnih sredstev. Gradimo tudi nov izobraževalni center. V nekaj mesecih bomo imeli dva avditorija in šest manjših predavalnic za programe, ki so namenjeni mladim od predšolskih otrok naprej.

Imamo tudi program, ki smo ga poimenovali Ambasadorji umetnosti.

Dijaki se enkrat na teden vse leto učijo o tistem delu naše zbirke, ki jih najbolj zanima, na koncu šolskega leta, ko opravijo z ocenjevanjem in preden odidejo na počitnice, pa sami vodijo ogled muzeja. Ne gre le za izobraževanje o umetnosti, ampak tudi za osebni razvoj. Ko šestnajstletnik ali osemnajstletnik prvič javno predava odraslim, oni pa ga poslušajo in se učijo od njega, to dobro vpliva na njegovo samozavest, hkrati pa mu pomaga pri odločitvi, kaj bi rad počel kasneje v življenju. Vodstev ne prirejamo le v italijanščini. Tisti, ki se šolajo na jezikovnih gimnazijah, vodijo v tujem jeziku, kar še bolj okrepi njihovo samozavest, hkrati pa se tako urijo v javnem nastopanju, ki se ga ljudje pogosto bojijo. Ko imajo enkrat za seboj tak nastop, jim to koristi tudi pri prezentacijah, ki jih morajo pripravljati na fakultetah in kasneje v življenju.

Je ključno, da ljudi nad umetnostjo navdušimo, ko so še mladi?

Zagotovo, prej ko pridejo v muzej, bolje je, tam pa jim moramo ponuditi vsebine, primerne njihovi starosti. Za noč čarovnic bomo, recimo, za otroke od šestega do 14. leta priredili samostojne in vodene ogledne pošasti v naši zbirki. Na naših freskah in slikah se namreč skriva vse polno domišljjskih pošasti. Te ogledne sicer prirejamo vse leto, okoli noči čarovnic pa je zanje veliko zanimanje. Dobro je, ker otroci na njih aktivno sodelujejo in si tako zapomnijo veliko več kot na klasičnih ogledih.

Nekatere slike v galeriji smo obesili nižje, 65 centimetrov nad tlemi, da so na višini otroških oči. Izbrali smo zelo pripovedna dela, tudi *Tebaide* Fra Angelica, ki je sestavljena iz več kot 120 prizorov menihov v puščavi, na njej je veliko divjih živali ... To je bila od nekdaj ena najljubših slik najmlajših obiskovalcev naše galerije, a prej so jih morali starši dvigniti, da so jo videli, zdaj pa si jo lahko ogledajo sami. Pred njo je vedno gneča, otroci pa starešem pripovedujejo, kaj so odkrili na njej. Tudi odkrivanje podrobnosti na slikah vzbudi

njihovo zanimanje za umetnost.

Glavnina turistov, ki vas obiščejo, vendarle hoče odključati svoj seznam z botticellij, michelangel in caravaggii. Kako njihov pogled preumeriti še kam drugam ali je to izgubljena bitka?

Če bi mislili, da je to izgubljena bitka, bi bilo najbolje, da bi vse najbolj znane slike razstavili v ogromno sobano, kjer bi si jih ljudje lahko ogledali na enem mestu in potem odšli. Vendar to ni naše poslanstvo, bila pa bi tudi velikanska škoda, ker imamo zelo bogato zbirko. Druga dela vam bodo pomagala bolje razumeti Botticellija, pogosto pa se zgodi tudi, da si ljudje pridejo ogledat Botticellija, potem pa se zaljubijo v nekaj drugega. To se dogaja kar naprej, in ko se sprehajam po galeriji – to se dogaja kar pogosto, ko po njej vodim goste –, se mi zdi najlepše, ko opazujem ljudi, ki hodijo naokrog, potem pa se pred neko sliko nenadoma ustavijo. Čez nekaj trenutkov stopijo bližje, si ogledajo, kaj piše, in skušajo o njej izvedeti več.

To se dogaja tudi s slavnimi osebnostmi. Nedavno je bila pri nas pevka Dua Lipa. Ogledala si je vse naše slavne slike, toda kot zelo neodvisna osebnost je bila taka tudi kot obiskovalka muzeja. Ustavila se je pred sliko nizozemskega umetnika iz 17. stoletja in me začela spraševati o njej. To me je zelo fasciniralo in pozitivno presenetilo, saj je izbrala alegorijo slave Godfrieda Schalckna, ki je pravzaprav popoln izbor za slavno osebnost, saj prikazuje prednosti in pasti slave. Zanimalo jo je vse o slikarju, času, v katerem je živel, in tehnikah, ki jih je uporabljal.

Takšne stvari se našim obiskovalcem dogajajo ves čas in ravno to je čar muzejev. Edina nevarnost so nekateri turistični vodniki, ki prirejajo res dolgočasna vodenja in skupinam, ki jih vodijo, pokažejo samo najbolj slavne slike. Toda tudi to, kaj je slavno, se s časom spreminja.

V vaši galeriji imate sliko Judita ubija Holoferna Artemisie Gentileschi, ki je bila skoraj pozabljena umetnica, danes pa je feministična ikona.

Točno tako. Pred 20 ali 30 leti je bila najlepši najbolj znana in tudi reproducirana slika v Uffiziju *Marija z otrokom* Filippa Lippija, tako imenovana *Lippina*. Mnogi ljudje po vsej Evropi so jo imeli v svojih spalnica in še vedno prodamo največ razglednic s tem motivom, ni pa več največkrat objavljena slika na družbenih omrežjih. Kar je modno, se z generacijami spreminja. Lippi je bil učitelj Botticellija, mlajšim pa je bolj všeč učenec, pa

tudi Artemisia, ki ste jo omenili. Danes je že bolj priljubljena od Caravaggia.

Zelo dolgo pa se že vleče zgodba s tako imenovano Isozaki loggio. Na natečaju za razširitev izhoda iz galerije je bila leta 1998 izbrana rešitev japonskega arhitekta Arate Isozakija, ki je bila za marsikoga preveč radikalna. Nedavno jo je kot tako označil mestni svet za kulturno dediščino. Kaj menite vi?

Vedno pravim, da kot direktor muzeja nisem na položaju, da bi lahko komentiral odločitve, ki so bile sprejete leta 1998. Na natečajih se lahko odločijo tako ali drugače, toda za izbrani projekt, tudi če ne bo realiziran, bo treba plačati. Vrhovni nadzorni odbor pri kulturnem ministrstvu je leta 2021 odločil, da bo za gradnjo Isozaki loggie po 25 letih razprav namenil 12 milijonov evrov. Zdaj so svojo odločitev preklicali in priporočili, naj tega denarja ne namenimo za gradnjo. Glede na močno nasprotovanje projektu, ki je prisotno že ves čas, je to verjetno začetek njegovega konca, čeprav so odločitve vmes že večkrat spremenili. Kot direktor seveda čim prej upam na dokončno odločitev, ker že tako zamujamo za 25 let in škoda bi jih bilo izgubiti še pet ali deset.

Lani ste imeli tudi v Uffiziju težave z okoljskimi aktivisti. Ste poostriili varnostne ukrepe?

Varnostni ukrepi so bili že prej zelo strogi. Na vhodu imamo enake varnostne preglede kot na letališču in vse pregledamo z rentgenom, res pa je, da do tistega dne naši varnostniki niso bili posebej pozorni na tube z barvami, saj nas obiskuje tudi veliko umetnikov. Pri nas sicer niso uporabili barve, s seboj so imeli samo lepilo, s katerim so se z rokami skušali prilepiti na steklo. Trudili so se, a jim ni uspelo in zanje je bilo gotovo zelo frustrirajoče, ko so naši čistilci steklo brez težav očistili v nekaj sekundah in ni za njimi nič ostalo. V galeriji imamo policijsko postajo, blizu pa je bil tudi policist v civilu, tako da smo težavo bliskovito rešili. Policija je morala na koncu ščititi aktiviste pred jeznimi obiskovalci in turisti, ki so bili ogorčeni nad njihovim početjem.

V Ljubljani ste predavali o Leonhardu Kernu, kiparju iz 17. stoletja, čigar prvo ohranjeno delo, dva reliefa z nekdanjega velikega oltarja cerkve v Gornjem Gradu, hranijo v Pokrajinskem muzeju Maribor. Kerna ste preučevali že v svojem doktoratu, v katerem ste se posvečali slonokoščnim kipom Medičejcev iz tega obdobja. Kako ste se navdušili nad njimi?

Vedno me je zanimalo kiparstvo, od antičnega klasičnega do sodobnega. Na fakulteti sem se posebej začel zanimati za renesančno in baročno kiparstvo in v Firence sem prišel z idejo, da bom delal doktorat iz male plastike na medicinskem dvoru. Predstavljal sem si, da bom v glavnem preučeval bronaste skulpture, toda hitro sem odkril nekaj pomembnih stvari na področju slonokoščene plastike, na srečo še dovolj zgodaj, da sem si lahko premislil in se osredotočil samo na to, vse, kar sem odkril o bronastih kipih, pa sem objavil v drugih člankih.

Leonhardu Kernu je bilo posvečeno eno od poglavij o umetnikih in zbirateljih, povezanih z zbirko družine de Medici. K njemu sem se v svoji karieri vrnil še dvakrat, prvič leta 2008, ko je Narodna umetnostna galerija v Washingtonu pripravljala razstavo zbirke Roberta H. Smitha, ki so jo kasneje podarili galeriji. Pokojni Robert H. Smith je bil zbiratelj, ki se je osredotočil predvsem na bronaste skulpture, fasciniralo pa ga je tudi delo Leonharda Kerna in v lasti je imel osem njegovih kipov. Takrat sem napisal prispevek za razstavni katalog.

Po svojem doktoratu, ko sem se pripravljala na izid knjige, ki jo imajo tudi v knjižnici na **filozofski fakulteti**, sem odkril še nekaj novih stvari. Knjiga je izšla leta 2012 in zgodilo se je, kot se vedno zgodi: takoj, ko je šla v tisk, sem spet odkril nekaj novega. Na srečo moja frustracija ni dolgo trajala, saj so me kolegi iz muzeja v Firencah povabili, naj bom gostujoči kurator razstave, in tako sem se leta 2013 lahko spet vrnil k Leonhardu Kernu in se še bolj poglobil v njegova dela. O njem sem z leti zbral veliko gradiva in zelo me veseli, da si bom jutri v Mariboru ogledal njegovo prvo ohranjeno delo.

Kot direktor muzeja nimam veliko časa za svoje študijsko delo, toda zadal sem si, da vsako leto objavim vsaj eno strokovno delo. Upam, da se bom h Kernu še vrnil, kdaj, pa ne vem.

Medičejci so bili veliki podporniki umetnosti in umetnikov. Kaj pa donatorji danes, kako radodarni so, in ali imate na voljo dovolj sredstev za nakupe umetniških del?

Za nakupe umetniških del se odločam skupaj z upravnim odborom galerije. Ko se odločimo, da je neko delo zanimivo za nas, imamo znotraj proračuna avtonomijo za nakup. Uffizi je v preteklih osmih letih, odkar sem tu, znatno povečal svoje prihodke. Prej smo ustvarili 16 milijonov evrov prihodkov, kar ni bilo dovolj niti za naše obratovalne stroške, letos se bomo približali 50 milijonom ali jih celo preseglji. Nekaj tega denarja

lahko namenimo tudi za nove pridobitve, odločamo pa se od primera do primera.

Ob tem smo v osmih letih mojega vodenja prejeli tudi več kot 13 milijonov evrov donacij zasebnikov, v glavnem za restavracijske projekte. Zelo velikodušno nas podpira ameriška človekoljubka, ki obožuje opero. Podarila nam je 4,5 milijona evrov za obnovo amfiteatra v Vrtovih Boboli, kjer so Medičejci prirejali operne predstave, v ta namen pa so ga uporabljali tudi v 20. stoletju, do leta 1965, zdaj pa ni več varen. Treba ga je obnoviti in prilagoditi današnjim varnostnim standardom, gospa pa bo ta gradbena dela v celoti financirala. Trajalo bo približno dve leti, da bo obnova končana.

Ravno prejšnji teden smo od fundacije iz Nevade dobili milijon dolarjev za Vasarijev koridor. Ko bo restavracija končana, bomo tam razstavili antične napise in ta milijon bomo porabili za razsvetljavo in tehnološke rešitve. Tako bo prihodnje leto Vasarijev koridor spet odprt za javnost, tokrat prvič redno. V preteklosti, v 70. letih prejšnjega stoletja in med letoma 1997 in 2016, so si ga lahko manjše skupine ogledale za zelo visoko ceno, leta 2016 so gasilci prepovedali ogled skupin zaradi požarne nevarnosti. Zdaj bo varen, prijazen do invalidov in mam z vozički, dodali pa bomo tudi dve dvigali. Velika sprememba bo tudi, da bomo končno odprli okna, ki so bila prej zaprta, ker so bile v njem slike. V svetlobi je ta prostor povsem drugačen in v njem vlada veselo vzdušje.

Po izteku prvega mandata ste dobili ponudbo za vodenje Umetnostnozgodovinskega muzeja na Dunaju, a ste si v zadnjem hipu premislili in razjeli samega avstrijskega ministra za kulturo. Vam je bilo kdaj žal, da ponudbe niste sprejeli?

Takrat me je ponudba z Dunaja zelo mikala, vendar svoje odločitve nikoli niti za trenutek nisem obžaloval. V drugem mandatu, ki se bliža koncu, sem dosegel še več kot v prvem in več, kot sem si kdaj domišljjal ali sanjal. Prepričan sem, da sem se odločil prav. Kunsthistorisches Museum na Dunaju je krasen muzej, kamor se rad vračam kot obiskovalec in kot kolega tudi potem, ko sem zavrnil njihovo ponudbo. Zdaj niso več jezni name, kot so bili morda na začetku, toda večina je razumela mojo odločitev. Zdaj smo v odličnih odnosih in že večkrat smo dobro sodelovali pri različnih razstavah. Dunaj je zanimivo mesto, ima odlična gledališča in verjetno bi si tam ogledal predstavo ali dve več na leto, toda tu in tam ga obiščem, si ogledam kakšno razstavo in predstavo. V življenju je pač tako, da člo-

vek ne more imeti vsega in tudi direktor dveh muzejev ni mogoče biti sočasno.

Takrat me je ponudba z Dunaja zelo mikala, vendar svoje odločitve nikoli niti za trenutek nisem obžaloval. V drugem mandatu, ki se bliža koncu, sem dosegel še več kot v prvem in več, kot sem si kdaj domišljjal ali sanjal.

Sredi pandemije, 28. aprila 2020, smo začeli uporabljati družbeno omrežje tiktok in smo muzej z daleč največ sledilci v Italiji in drugina svetu.

PRVI NEITALIJAN NA ČELU UFFIZIJA

Nemški umetnostni zgodovinar Eike Schmidt je po študiju v Heidelbergu med letoma 1994 in 2001 deloval na Umetnostnozgodovinskem inštitutu v Firencah, od 2001 do 2006 kot kurator v Narodni umetnostni galeriji v Washingtonu ter med letoma 2006 in 2008 v Muzeju J. Paula Gettyja v Los Angelesu. Dve leti je bil direktor oddelka za kiparstvo dražbene hiše Sotheby's v Londonu. V doktoratu na univerzi v Heidelbergu, ki je izšel tudi v knjižni obliki, se je leta 2009 ukvarjal z zbirko slonokoščenih kipov Medičejcev v 17. stoletju. Od leta 2009 do 2015 je bil vodja oddelka za umetno obrt, tekstil in kiparstvo na Inštitutu za umetnost v Minneapolisu, kjer je ustanovil pododdelek za judovsko umetnost. Leta 2013 je kuriral veliko razstavo o baročnem kiparstvu *Diafane passioni* v firenški palači Pitti (Palazzo Pitti). Leta 2015 je kot prvi Neitalijan prevzel vodenje slovite firenške Galerije Uffizi. Po izteku prvega mandata so mu ponudili vodenje dunajskega Umetnostnozgodovinskega muzeja, a si je nekaj tednov pred nastopom nove službe premislil in sporočil, da ostaja v Firencah. V Uffiziju je uvedel številne inovacije, pod njegovim vodstvom pa je firenški muzej kljub omejitvam in ukrepom med epidemijo prvič postal najbolj obiskan muzej v Italiji.

Judita ubija Ho-
loferna baročne
slikarke Artemisie
Gentileschi je ena
najbolj priljubljenih
v galeriji. FOTO
GALERIJA UFFIZI

Dr. Eike Schmidt
pred Tizianovo
Urbinsko Venero,
še eno od svetovno
znanih umetnin,
ki jih hrani Galerija
Uffizi. FOTO OPERA
LABORATORI FIO-
RENTINI/REUTERS

Tebaide Fra Angelica, ki je otrokom od nekdanj vseč, so približali njihovim očem. FOTO GALE-RIJA UFFIZI